

51.

LAKNER László

„Olyan műveket szeretnék csinálni, amelyek figyelmeztetésként érik a nézőt. Első percepciója egyfajta »könnyű leolvashatóság« legyen, valami vonzó dolog, akár utalás egy korra, amikor még érteni lehetett a dolgokat, így a művészetet is. Csak a »második fokozatban« appercipiálja, hogy valami nem stimmel, érzékelje a zavaró elemet, a groteszk vonásokat, a kritikát vagy az antinómiát. Első látásra természetesnek, »szépnek« tűnjön, ami abszurd.”

S. Nagy Katalin: Beszélgetés Lakner László festőművésszel.
In: Életünk 1972/1., 72.

1. Michelangelo Buonarroti: Schizzi di blocchi di marmo con annotazioni, (c.)1517, Casa Buonarroti, Firenze (Inv. AB, I, 82)

2. Alan Magee: Correspondence, 1981 magángyűjtemény

Lakner László 1974-ben megkapta a DAAD-ösztöndíjat, s ez adta a végső lökést, hogy Németországba emigráljon. Mindez persze azzal járt, hogy Lakner – sorstársaihoz hasonlóan – több mint egy évtizedre, szinte teljesen „kiíródott” a magyar művészeti életből; továbbá az életmű, pontosabban annak recepciója, akarva-akaratlanul „kettévált”. Fehér Dávid Lakner munkásságát feldolgozó disszertációjában az emigráció utáni éveket átmeneti, de igen termékeny és sikeres időszakként írja le, amely kb. 1980-ig tartott. Ekkor Lakner műveiben egyre hangsúlyosabbá vált a művészeti

hagyomány (a kollektív emlékezet) kérdése (ld. egyetemes művészek megidézése), valamint maga a festészet, azon belül is, annak más médiumokkal (írás, fotó, könyv) való viszonya.¹ Korabeli képeinek legfőbb témája a különböző művészettörténeti, irodalmi, történeti dokumentumok, amelyek megfestésével rendkívül összetett jelentésstruktúrák keletkeztek. Michelangelo párhuzamosan a Leonardo- és Duchamp-parafrázisokkal tűnik fel, majd válik önálló témává az életműben a hetvenes évek második felében. Lakner első, az emigrációját követő önálló kiállításán 1976-ban, majd

a következő évi documentán is bemutatott egy-egy „Michelangelo-művet”.² Ugyancsak ebben az időszakban készült a német magángyűjteményből a mostani aukcióra kerülő olajfestmény, amely a reneszánsz mester egyik 1517-es feljegyzésének részletét nagyítja fel. Az eredeti jegyzet nemcsak Michelangelo autográf kézírásának és (egyszerű) rajzának dokumentuma, hanem számos megfajtott és megfajtetlen üzenetet is közvetít. Azért íródott, hogy az itáliai művész pontos instrukciókkal lássa el a carrarai kőfejtőket a kitermelendő márványtömbök méretéről, minőségi kritériumairól.

A feljegyzés egyféle nyugtaként is szolgált, amelyen olvasható jelek, jelképek egy már jól kidolgozott jelölési sémára utalnak. Ezek közül néhányat maga Michelangelo magyaráz meg a képen is látható rövid szöszedetekben, máskor egyéb forrásokból lehet visszakövetkeztetni jelentésükre. Így a kutatók arra rájöttek, hogy amint a művész átvette a kért szállítmányt, beírta az adott tömb szállítója nevének kezdőbetűjét a saját, három egymásba kapcsolódó körből álló szimbólumába. Míg a tömbökön látható „S” betű, a közjegyző, Calvon di Stefano kézjegye, amivel hitelesítette az ügyletet. Számos jel teljesebb szemiotikáját viszont homály fedi (pl. a félhold, a nyélszerű szimbólum). Visszatérve a három összefonódó körre, Jacopo Giunta már 1564-ben arról írt, hogy az lényegében Michelangelo személyes pecsétjeként, aláírásaként funkcionált. Azt hivatott kifejezni, hogy a mester a három szakmát (vagyis a szobrászatot, festészetet és

az építészetet) ugyanannyira fontosnak, s nem utolsó sorban, egymásból egyenlő mértékben táplálkozó, de autonóm művészeti ágak tartotta.³ Michelangelo valóban ebben az időszakban (1516-ban) kapta első építészeti megrendelését a San Lorenzo templom homlokzatának kialakítására, amelynek a Lakner által lemásolt skicc az egyik fontos dokumentuma. Ugyanakkor ez az „aláírás” csupán ezekben a márványrendeléssel kapcsolatos iratokban tűnik fel, így ez az olvasat inkább csak spekuláció. Lakner egy 1986-os interjúja során kifejti, ezek a (később Fehér által elnevezett) ún. faksimile-képek (amelyek közé egyaránt tartoznak a szignatúrák, feljegyzések és egyéb dokumentum-típusok) nem teoretikus úton, mintsem inkább gyűjtőszennvedélyének köszönhetően születtek (akárcsak a hatvanas évek elején készült „lettározó” alkotások, vagy a későbbi hiperrealista stílusban

megfestett képeslapok, kartotékok). Továbbá, a konzerváláson („nyomórzésen”) és az egyféle ready-made helyzeten túl, (már akkor is) elsősorban az érdekelte, hogy mi történik magával a „reprodukciónal”, vagyis a keletkezett új képpel.⁴ Nincs információ arról, hogy Lakner mennyit tudott a Michelangelo-feljegyzés eredetéről, jelentéséről, mindenesetre saját nézőjétől nem várja el, sőt, „elrejt” a tudást, amennyiben az elmosódásokkal olvashatatlanná tette az írást. Lakner felerősíti az eredeti dokumentumon lévő hibákat, elváltozásokat (pl. tinta-elfogyások, sárgulás, foltok, karcolások), így a rajz és szkripturális elemek mellett az öregítés is témája a képnek. Ezek együttes megfestése par excellence filozófiai és képi problémákat feszegetnek: az eredeti-másolat vagy az eredetiség és fikció; a személyes kézjegye mint lenyomat; a kép és jel vagy a képfelület és a ráírt motívumok viszonyát vizsgálják.

FÖLDES LÉNA

3. Peter Saari: Fresco Painting, 1975 magántulajdon

¹ Fehér Dávid: *Avantgarde-Arriergarde. Történetiség, képiség, referencialitás Lakner László életművében*. Doktori Disszertáció. ELTE-BTK, Budapest, 2018, 335-351.

² Lakner 1976-os kasseli Kunstvereiben rendezett önálló bemutatóján egy Leonardo-kép párként tűnt fel egy Michelangelo-parafrázis, míg a documentán egy könyvobjektet mutatott be.

³ erről ld. Leonard Barkan: *Michelangelo. A Life on Paper*. Princeton University Press, Princeton and Oxford, 2011, 97-103.

⁴ Gyárfás Péter: A festészet szabadságát keresve. Esseni beszélgetés Lakner Lászlóval. In: *Mozgó-Világ* 1986/9., 107-108.